

- ▶ Podkreślał szkodliwość: przymusowych ubezpieczeń społecznych, monopoli i koncesji.

- ▶ Odnośnie do kredytów opowiadał się za odpaństwowieniem kredytu, oddanie go w ręce prywatne, lecz oparte na zasadach opłacalności.

W kwestiach kredytów zagranicznych postulował branie kredytów długoterminowych, dające szanse na realizację przez państwo nowych pomysłów produkcyjnych.

- ▶ Wpłynęłyby to na zmniejszenie stopy procentowej, spadek kosztów produkcji i eksportu. Obcy kapitał powinien zasilać w pierwszej kolejności branżę zwiększającą zdolność konkurencyjną i wpływającą na bilans handlu.

- ▶ Ostrzegwał przed lekkomyślnym zaciąganiem pożyczek zagranicznych, obawiając się konsekwencji politycznych.

W jego opinii zabronione miały być pożyczki na wysoki procent, jawny czy ukryty. Zwracał uwagę na konieczności dominacji polskiego stanu posiadania w handlu, przemyśle, usługach.

PRZYPISY:

1. Roman Rybarski, poseł. Fotografia portretowa. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego. <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/26116/>
2. Gospodarstwo rybne hrabiego Potockiego w Zatorze - wkładanie rybo do skrzynek. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego. <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/78919/>
3. Świadek w procesie poseł Roman Rybarski (w środku) w towarzystwie oskarżonych Józefa Putka i Herman Lieberman (1. z lewej) w kulaarach. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego. <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/171729/>
4. Widok ogólny sali sejmowej w chwili wygłaszania przemówienia przez posła Romana Rybarskiego. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego. <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/27518/>
5. <https://polona.pl/preview/e278737c-0401-41d4-b1b7-c7edd41d4ec9>
6. <https://polona.pl/preview/3a2b8c07-85c0-42f0-bc5e-fc5a500e59a5>
7. Sala posiedzeń Sejmu. https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/5965338/obiekt/264501#opis_obiektu
8. Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/5923718/obiekt/372669#opis_obiektu

SPONSORZY I ORGANIZATORZY PROJEKTU:

WSPARCIE MEDIALNE:

KOORDYNATOR PROJEKTU:

Artur Szczepak
 ✉ arturszczepak@gmail.com
 ☎ + (48) 605 737 486

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej

www.romanrybarski.pl

ROMAN RYBARSKI

RECEPTA NA ROZWÓJ

ŻYCIORYS

Dzieciństwo i młodość

Roman Franciszek Rybarski urodził się 3 sierpnia 1887 roku w galicyjskiej osadzie – Zatorze. Pochodził ze starej, mieszczańskiej rodziny, której ślady można już odszukać w XVII wieku. Jego ojcem był Jan Rybarski, skromny urzędnik sądowy, a matką Albertyna de domo Szczygielska. Przeniesienie służbowe spowodowało, że cała rodzina musiała przenieść się do Rzeszowa. Młody Rybarski w wieku 11 lat rozpoczął naukę w I Gimnazjum w Rzeszowie. W rzeszowskim gimnazjum Roman Rybarski wstępuje do Związku Młodzieży Polskiej „Zet”. Śmierć ojca w 1900 roku spowodowała kłopoty materialne rodziny, więc młody Rybarski zaczął utrzymywać się z korepetycji. Dwa ostatnie lata swojej nauki spędził w II Gimnazjum w Rzeszowie, gdzie zdał egzamin dojrzałości w 1906 roku. Po maturze zapisał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kontynuował działalność w ZMP „Zet”, którego legalną kontynuacją było Zjednoczenie Młodzieży Narodowej. Jego aktywność została szybko dostrzeżona, gdyż został prezesem tej organizacji. Niedługo po skończeniu studiów otrzymał szansę wstąpienia do tajnej Ligi Narodowej. Przedmiotem jego habilitacji była praca pt.: Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego.

▲ Portret Romana Rybarskiego¹

I wojna światowa i okres międzywojenny

Podczas I wojny światowej Roman Rybarski otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego skarbowości i dzięki interwencji Uniwersytetu Jagiellońskiego został zwolniony ze służby wojskowej. Po odzyskaniu niepodległości zostaje zaproszony do udziału w pracach Komitetu Narodowego Polskiego, co świadczy, iż traktowano go jako poważnego znawcę spraw gospodarczych. Działal w trzech głównych instytucjach eksperckich. Swoją najpoważniejszą funkcję odgrywał w sekcji ekonomicznej pod kierunkiem W. Grabskiego. Do tego pracował w Sekretariacie Generalnym oraz piątej komisji w Stałej Radzie przy delegacji na Konferencję Pokojową. Wraca do kraju w 1919 roku, po czym zostaje aktywnym członkiem Związku Ludowo-Narodowego. Sprawował funkcję wiceministra (podsekretarza stanu) byłej dzielnicy pruskiej (od 16 października 1919 r. do 20 lutego 1920 r.), a następnie po półrocznym okresie pełnienia obowiązków dodatkowo w Ministerstwie Skarbu. Na prośbę W. Grabskiego przygotowywał statut Banku Polskiego. Swoją karierę parlamentarną rozpoczął w marcu 1928 roku, gdy został posłem na sejm. Gdy Stronnictwo Narodowe w roku 1935 zbojkotowało wybory. Rybarski odsunął się od życia publicznego i skupił głównie na pracy naukowej, ponieważ sprzeciwiał się polityce absentyzmu.

II wojna światowa

Po kampanii wrześniowej uczestniczył w tworzeniu struktur Polskiego Państwa Podziemnego jako dyrektor departamentu skarbu. Dnia 17 maja 1941 roku został aresztowany przez Gestapo, a następnie wysłany do obozu w Oświęcimiu, gdzie zmarł. Bezpośrednią przyczyną zatrzymania była najprawdopodobniej jego antyniemieckość, której niejednokrotnie dawał wyraz z trybuny sejmowej i publicystyce. Istnieją różne wersje co do okoliczności i przyczyn śmierci profesora. Najczęściej jednak wskazuje się, iż był to marzec 1942 r.

▲ Gospodarstwo rybne hrabiego Potockiego w Zatorze²

▲ POSEŁ ROMAN RYBARSKI (W ŚRODKU) W TOWARZYSTWIE JÓZEFA PUTKA I HERMAN LIEBERMAN JAKO ŚWIADKIE W TRAKCIE PROCESU BRZESKIEGO³

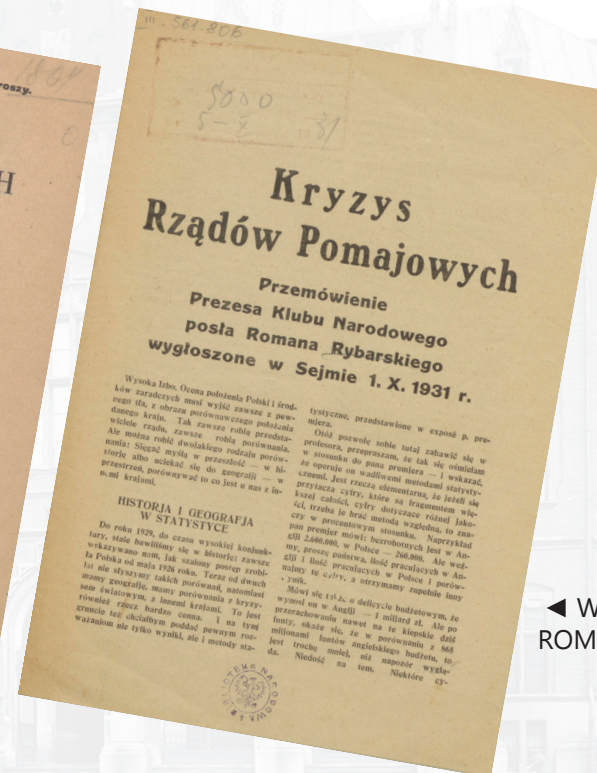
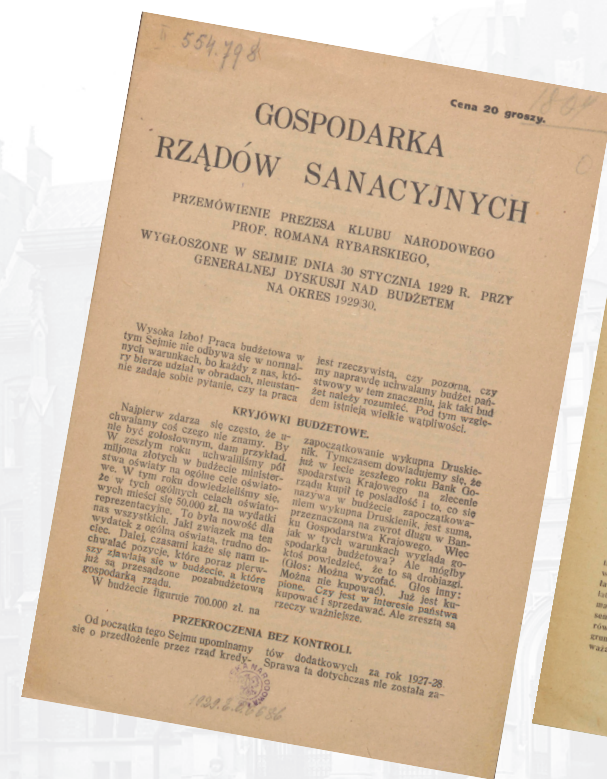

▲ PRZEMÓWIENIE ROMANA RYBARSKIEGO W SALI SEJMOWEJ⁴

POGLĄDY SPOŁECZNE

Naród, zgodnie z myślą Rybarskiego, jest zbiorowością jednostek złączonych przez wspólny interes materialny. Nie można pojmować narodu jako sumy klas (przedsiębiorcy + kupcy + robotnicy + rolnicy), ze względu na tradycję, którą nie da sprowadzić się do czysto klasowych pierwiastków. Podkreślał, że ustroju narodowe muszą się różnić, ze względu na indywidualność każdego narodu. Był orędownikiem parlamentaryzmu. Sprzeciwiał się rządowi sanacji. Walka stronnictw jest czymś

normalnym w systemie parlamentarnym tak długo, jak nie powoduje zbyt głębokich wstrząszeń społecznych. Najgorsza dla narodu jest apatia i obojętność wobec tego, co dzieje się w państwie. Nowoczesny ustrój parlamentarny wykształca się w krajach względnie jednolitych pod względem narodowym. Władza w nich przypada ogółowi mieszkańców. Rybarski popierał zasadę narodowości, która głosi, że każdy naród ma prawo mieć własne państwo.

▲ WYBRANE PUBLIKACJE ROMANA RYBARSKIEGO^{5, 6}

POGLĄDY EKONOMICZNE

Uczonego z Zatora cechowała na tyle głęboka, nieszablonowa myśl gospodarcza, że uznaje się go zarówno za przedstawiciela krakowskiej szkoły ekonomicznej, jak i nurtu historyczno-narodowego.

▶ Był zwolennikiem własności prywatnej. Uznaje się go za prekursora badań socjo-psychologicznych w ekonomii.

▶ Krytykował rozpowszechniony w teorii ekonomii pogląd, że kapitalizm przyczynia się do powiększania sfery ubóstwa i nędzy w społeczeństwach europejskich.

▶ Twierdził, że rozwój gospodarki kapitalistycznej wpływa na podnoszenie poziomu produkcji i jej jakości, a przez to zwiększa się zarówno poziom bogactwa kapitalistów, jak i robotników zatrudnionych w przemyśle.

▶ Według Rybarskiego wśród motywów skłaniających człowieka do podejmowania aktywności gospodarczej, duże znaczenie mają nie tylko czynniki racjonalne, ale także emocje ludzkie oraz szeroko pojmowana tradycja narodowa, obyczaje, religia, rasa.

▶ Każda naród cechuje się określonym charakterem i własną, odrębną od innych psychiką społeczno-gospodarczą.

▶ Był zdecydowanym zwolennikiem umiarkowanego liberalizmu ekonomicznego. Najważniejszym hamulcem rozwoju średniej i drobnej wytwórczości były różnorodne ciężary publiczne, zarówno ze względu na swoją wielkość, jaki i sposób w jaki się je nakłada i ściąga.

▶ Uznawał za niezbędne: stałość prawa gospodarczego, wdrożenie niskich podatków, obronę nienaruszalności własności prywatnej.

▶ Uznawał trzy formy wspierania gospodarki przez państwo. Były to uwzględnienie interesów prywatnych z interesem publicznym, tworzenie ogólnych warunków rozwoju gospodarczego, popieranie korzystnych dla ogółu inicjatyw prywatnych oraz uzupełnienie działalności gospodarczej prywatnej.